

PREDAVANJE

BRANKA DESPOTA: „KAKO STVAR STOJI S FILOZOFIJOM?“

ŠTEFANIJA KOŽIĆ
Filozofski fakultet,
Sveučilište u Zagrebu
stefanija.kozic1@gmail.com

Filozofska kuća (УФК¹), koja se naziva domom za ljubitelje filozofije tek je počela s aktivnim programom. Cilj joj je filozofijski, interdisciplinarno i pluri-perspektivno doprinositi razvoju humanistike i duha društva na teorijskom, praktičkom i poetskom planu, stoga je organizirala predavanje akademika Branka Despota. Predavanje se održalo 24. listopada 2019. godine u prostoru Filozofske kuće i bilo je naslovljeno: „Kako stvar stoji s filozofijom?“ Nakon predavanja uslijedila je rasprava koju je moderirao Luka Janeš, novoizabrani predsjednik Filozofske kuće. Važnost ovoga predavanja leži u samom gostu kojega se naziva „posljednjim hrvatskim živućim filozofom“, nazivom kojeg on odbija jer se ne smatra filozofom, već umirovljenim profesorom filozofije.

Akademik Despot započeo je objašnjenjem samoga naslova predavanja. Pitanje se mora postaviti „kako stvar s filozofijom stoji?“, a ne „što je filozofija?“. Potonje pitanje metafizičko je pitanje te se zbog toga na to pitanje ne može odgovoriti. Na pitanje „kako stvar s filozofijom stoji?“ odgovoriti može samo filozofija sama i upućuje na to da je to sasvim jednostavan odgovor. Ono što filozofija (grč. φιλοσοφία) u samome svojem pojmu otkriva o sebi jest da je ona ljubav prema mudrosti, pri čemu se kod mudrosti misli na istinu. Dakle, filozofija je ljubav prema traženju istine. Paralelno tomu eksplikacija čovjeka kao onoga tko traži tu istinu mora sadržavati istinskog čovjeka koji se *istinskim* uspostavlja odgojem i obrazovanjem te na taj način postaje radnikom, odnosno postaje sposobnim za upražnjavanje samih mogućnosti koje su čovjeku dane. Međutim, biti filozofom podrazumijeva više od toga. Despot je, pomoću šale u kojoj zapravo ni nema humora, objasnio razliku između filozofa i profesora filozofije. Možemo li zamisliti Sokrata kao grčkog profesora s titulom trostrukog doktorata, a Ksantipu njegovom uglednom ženom? Evidentno je da ne možemo.

U filozofskim, ali i u svakodnevnim razgovorima, često se spominje *grčka* filozofija. Despot postavlja pitanje: „Što je to grčko u filozofiji ako je ona ljubav prema traženju istine?“ Postojanje nekoliko papirusa koji se pripisuju predsokratovskoj tradiciji ne ukazuje na postojanje grčke filozofije, štoviše, čak ni Platon

1 Udruga Filozofska kuća

ni Aristotel u svojim spisima Parmenida i Heraklita ne nazivaju filozofima, nego muzama, mudrima i sl. Despot ukazuje na to da filozofija u svojoj biti ne podliježe povijesnim promjenama, jer filozofija uvijek jest. Sama riječ „filozofija” ne prevodi se ni na koji jezik, a pokušaj prevođenja na hrvatski jezik bio je „mudroljublje” što opet ukazuje na drugačiju moguću definiciju filozofije, kao mudrosti u ljubavi, ali s napomenom da u obrnutoj formulaciji ljubavi u mudrosti ona nikako ne funkcionira. Ljubav se u tom kontekstu razumijeva kao sloboda, ali ne kao sloboda izbora. Dakle, stvar s filozofijom stoji tako da je ona ljubav prema traženju istine te je istovremeno mudrost u ljubavi.

Nakon predavanja uslijedila je rasprava koja se dotakla različitih tema od kojih su najvažnije bile o dijalogu te o situaciji u današnjem vremenu. Postavljeno je pitanje o tumačenju filozofije te je Despot govorio o H. G. Gadameru te o hermeneutici kao razumijevanju filozofije koja se može razumjeti metodom dijaloga. Dijalog (grč. διάλογος) izuzetno je važan za filozofiju jer on nije samo puki razgovor, već je važan prefiks *διά-* koji znači „kroz”, dakle značenje je *logozi-ranje*, putovanje kroz *logos*. Uz dijalog, na taj način shvaćen, važna je i dijalektika koja je, primijenjena zajedno s dijalogom, ispravna metoda svakog filozofiranja. Iduće se pitanje odnosilo na situaciju danas, situaciju u 2019. godini. Despot se je osvrnuo na društvene fenomene države i polisa. Grčki pojam polisa nema ništa zajedničko s državom, jer je polis izraz slobode. S druge strane, državu je Despot usporedio s Kantovim pojmom radikalnog zla. Napomenuo je da je radikalno zlo: zlo radi zla, ono zlo koje svrhu pronalazi u reproduciranju sebe sama te ga je usporedio s birokracijom koja dominira u suvremenim društvima. Zaključio je da je današnjica doba nihilizma koje će trajati barem još neko vrijeme.

Međutim, rasprava je završila u nešto veselijem tonu kada je Despot naglasio da ovo nije bilo predavanje, već samo poticaj na mišljenje. Zatim, druženje se je nastavilo u neformalnom okruženju. Ovo predavanje bilo je jedno od rijetkih prilika za slušanje akademika Despota te je, kao i obično, bilo vrlo inspirativno i poticajno za sve slušače, a pogotovo za studente među njima. Filozofska će kuća i u budućnosti organizirati ovakva i/ili slična događanja te poziva da im se pridruže svi ljubitelji filozofije.